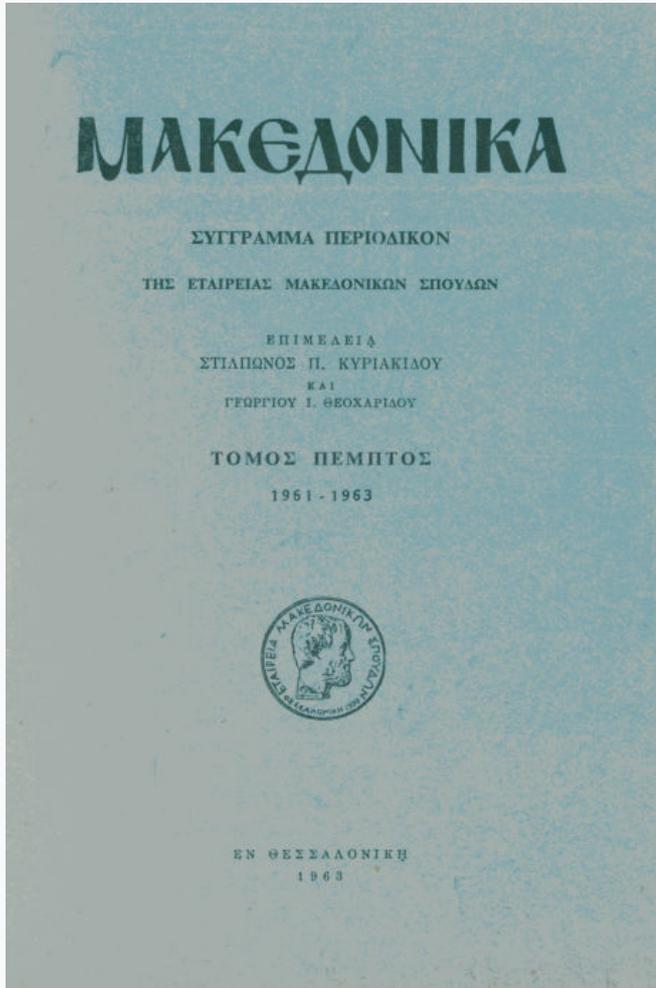

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα

Γεώργιος Πάλλας

doi: [10.12681/makedonika.807](https://doi.org/10.12681/makedonika.807)

Copyright © 2014, Γεώργιος Πάλλας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πάλλας Γ. (1963). Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα. *Μακεδονικά*, 5(1), 464-477. <https://doi.org/10.12681/makedonika.807>

Ἡ σφραγίς τῆς Μητροπόλεως Βεροίας.

I. K. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΛΞΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΕΙΣ ΣΛΑΒΙΚΟΝ ΙΔΙΩΜΑ

[Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Ἐδέσσης Γεώργιος Πάλλας εἶχε τὴν ἔμπνευσιν νὰ περισυλλέξη ἄσματα, ἠδόμενα μέχρι σήμερον εἰς τὴν περιοχὴν Ἐδέσσης καὶ Φλωρίνης, ἀναφερόμενα δὲ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Τὰ ἄσματα ταῦτα εὐχαρίστως δημοσιεύομεν, διότι εἶναι ἐνδεικτικὰ τῶν ἐλληνικωτάτων αἰσθημάτων τῶν οὐλοφώνων κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκεῖνην περίοδον, ὅποτε πολλοὺς κινδύνους διέτρεχον ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Τὰ ἄσματα δημοσιεύομεν ὡς κατεγράφησαν μὲ ἐλληνικὰ γράμματα. Ἡ μετάφρασις ὀφείλεται εἰς τὸν συλλογέα.

Στ. Π. Κ.]

Μάχη τοῦ Γκραντὰ τς τοῦ Πάϊκου ὄρους

Νὰ Γκραντὰς πούκαγια (τρὶς)
νὰ Γκουμέντζια ολούσαγια

2.

Νὰ Γκουμέντζια ολούσαγια (τρὶς)
κὰ τοῦ λίστ σα στέσαγια

3.

Γκάριστ Ἀντάρτοι φάρολια (τρὶς)
Μπουγκάρτισκοι κοντιίγια πάϊγκιατ.

4.

Μόμιτε μοῦ νόσι ἴα (τρὶς)
πιοσέιτε νὰ Γκάρτισιτε

5.

Μόμιτε σὲ σμεῖτα (τρὶς)
Μπουγκάρτε κὰ μπείνγια

6.

Γκάρτισιτε σὲ μόλια (τρὶς)
Μπουγκάριν ντὰ ζὰ κόλια.

Στὸ Γκραντὰς σκάνανε τὰ βόλια
στὴν Γουμέντζια ἀκούγανε

Στὴν Γουμέντζια ἀκούγανε
σὸν τὰ φύλλα ἔτρεμαν

Ἐλληγτες Ἀντάρτοι ἐρριγαν
Βουλγαρικὰ σκυλιὰ ἔπεφταν.

Τὰ κορίτσια κουβαλοῦσαν
δῶρα εἰς τοὺς Ἐλληγτες.

Τὰ κορίτσια γελοῦσαν
οἱ Βούλγαροι σὸν ἔπεφταν.

Οἱ δ' Ἐλληγτες παρακαλοῦσαν
Βούλγαρον νὰ ἔοφαζαν.

7.

Μπουγκάριν νιά ζὰ κόλια (τρεις)
κράφτα νιά μὰ πλία.

Βούλγαρον νὰ φοραζαν
Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν.

8.

Κράφτα νιά μὰ πλία (τρεις)
ζέμια Γκάρτσια νιά ισμίια.

Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν
τήν γῆν τήν Ἑλληνικήν νὰ ἐκαθάριζαν.

Τὸ ἔσμα ἀναφέρεται εἰς συμπλοκὴν τινα μεταξὺ Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, προφανῶς σλαυοφώνων, καὶ Βουλγάρων ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους Πάϊκου, καλουμένης σλαυοφωνιστὶ Γκραντάτς. Πρόκειται περὶ ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, κωνοειδοῦς σχήματος, κειμένης μεταξὺ Μεγάλων Λειβαδειῶν καὶ Καστανερῆς — Ἐπαρχίας Παιονίας.

Τὸ τραγούδι τοῦ διδασκάλου

"Α μπρὲ Ντασκάλτος

"Α βρὲ Δασκαλάκο

1.

"Α μπρὲ Ντασκάλτος
τὸ κιαφίρ ντουομάντισε,
τέμπε τὰ γκαζιοῦβατ
Ἄντάροι Γκάρτσιοι ρανήλ σοι.

"Α βρὲ Δασκαλάκο
σὺ, κακοῦργε, ἐχθρὸς μας,
γιὰ σένα λένε
ὅτι Ἑλληνας Ἄντάρτας διέθρεψες.

2.

Ἄϊερ, Ἐφέντη,
βὰ ἔ ιφτερά.
Ἄντάροι νὲ ράναλ,
ἀμὰ σοὺς νίχ ὄνταμ

Ὅχι, Ἐφένδη (κύριε),
αὐτὴ εἶναι συκοφαντία.
Ἄντάρτας δὲν διατρέφω,
ἀλλὰ μ' αὐτοὺς πηγαίνω.

3.

Μόλιν τὸ σὰ μόλιεμ
νόγκου στράσονου μόλμπα
μένε νιά μὲ οὐστάβις,
ὅτι βὰ Μπουγκάρτσκα ιφτερά.

Παρακαλῶ, σὲ παρακαλῶ
μὲ πολλὴν τρομερὰν παράκλησιν
ἐμένα νὰ μ' ἀφήσης,
διότι αὐτὸ εἶναι Βουλγαρικὴ συκοφαντία.

4.

Νιε νιά ζαγκίνημε.
ὄνοι νιά κιαροῦβατ
νὰ νάσια ζέμια
νὰ Γκάρτσια Μακετόνια.

Ἐμεῖς θὰ χαθοῦμε,
αὐτοὶ θὰ κερδίουν
στὴν δική μας γῆ
στὴν Ἑλληνικὴ Μακεδονία.

5.

Βὰ νὲ κὶ σασίνε,
νὰ γκάρτσκα ζίβουτ,
ντου ἰντέν κὶ ζὰ γκίνημε
νιά γκιαροῦβατ νάσια ζέμια
νίχ νὲ κὶ οὐστάίμε

Αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ,
ἐφ' ὅσον ὁ Ἑλληὺν ζῆ,
μέχρις ἐνὸς θ' ἀποθάνωμεν,
νὰ κερδίουν τὴν δικὴ μας χώραν
αὐτοὺς δὲν θὰ τοὺς ἀφήσωμε

Τὸ ἀνωτέρω ὡσαύτως ἔσμα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον ἐν Μακεδονίᾳ δάσκαλον κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ μνημονεύει τὴν σύλληψίν του ὑπὸ Τουρκοῦ ἀστυνομικοῦ, πληροφορηθέντος ὅτι ὁ Ἕλληνας δάσκαλος ἦτο τροφодότης ἀναρτητῶν. Ὁ δὲ δάσκαλος ἀρνείται τὴν κατηγορίαν, ὡς συκοφαντίαν, προερχομένην ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, σκοποῦντων τὴν ἐκτόπισιν ἀπὸ Μακεδονίας τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ διδάσκαλος τοῦ ἔσματος δὲν θὰ συμβῆ, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ ἑλληνικὴ ψυχὴ ζῶσα. Οἱ Βούλγαροι μετέτρεψαν πρὸς τὸ συμφέρον των τὸ ἔσμα εἰς βουλγαρικόν, ὁμιλοῦντες περὶ Βουλγάρου διδασκάλου.

Γιουνὰς λεζίανου

Παλληκάρι πλαγιασμένο

1.

Ἄιντε μορῆ νὰ Πυρόβατο
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
νιβὲ ἰσβόρε.

Ἄντε καλὲ στὸ Πυρόβοτο
ἀνάμεσα σὲ δύο χιόνια
ἀνάμεσα σὲ δυὸ χιόνια
δυὸ πηγές.

2.

Ντοῦ νιβὲ ἰσβόρε
Λάνινα σένκα
Ποῦτ σέγκατα
Γιουνὰς λέζια.

Κοντὰ σὲ δυὸ πηγές
δροσερῆ σκιὰ (εἶναι)
Κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰ
ἓνα παλληκάρι πλαγιαίζει.

3.

Γιουνὰς λέζια,
κουρσιούμ ὄανε'
πουμινάλα μάλκα μόμα
μάλκα μόμα Μακετόνκα

Ἐνα παλληκάρι πλαγιαίζει,
βόλι τρέφει (περιποιεῖται)
πέρασε μικρὸ κορίτσι,
μικρὸ κορίτσι Μακεδονοπούλα.

4.

Ἰ γκοῦ βέλε, Ἰ γκοῦ βόρε
«στάνι, στάνι μλάτ Γιουνὰς
πότερα τὲ σαρισιὰ
πότερα μπουγκάρισκα.»

Καὶ τοῦ λέγει καὶ τοῦ ὁμιλεῖ
«Σήκω, σήκω, νέο παλληκάρι,
καταδίωξις σὲ περικύκλωσε,
καταδίωξις βουλγαρική.»

5.

Γκόλι, μπόσι κα τοῦ βάσι
γκλάνι ζέντι κα τοῦ τσίτα
σίλι στράσι κα τοῦ σφίγια.»

Γυμνοί, ξυπόλντοι, σάν σφήκας,
νηστικοί, διφρασμένοι σάν σκυλιά,
ὀρημτικοί, φοβεροί σάν γουρούνια.»

6.

Μλάτ γιουνὰς μὸυ βέλε
Ἰ μοῦ καζιοῦβε:
«Γιὰ πόνιαϊ μόμε Μακετόνκα
κοῦσα γκάρισκα μαλιγχερα

Τὸ νέο παλληκάρι τῆς λέει
καὶ τῆς ὑποδεικνύει:
«Γιὰ δός μου, κόρη, Μακεδονοπούλα
τὸ κοντὸ ἑλληνικὸ μάνιγχερα.

7.

Ἰ ντὰ βίνιατ κα σὲ φάικια
μλάτ Γκάρκ γοννάκ
νὰ Περί πλανίκα.»

«Καὶ νὰ δοῦν πὼς συλλαμβάνεται
νέο ἑλληνικὸ παλληκάρι
εἰς τὸ ἔρος Περίν.»

Τὸ ἀνωτέρω ἔξομα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον σλαυόφωνον ἀντάρτην τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, πληγωμένον ἐν μέσῳ χειμῶν ἐπάνω ὄρους καὶ περιποιοῦμενον τὴν πληγὴν του. Περικυκλωθεὶς ὑπὸ κομιτατζήδων εἰδοποιεῖται ὑπὸ Μακεδονοπούλας, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ πληγωμένος ἀπαντᾷ, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ συλληφθῆ, ἐὰν προηγουμένως δὲν φονευθῆ μαχόμενος μέχρις ἐσχάτων μὲ τὸ κοντὸ ἑλληνικὸν ὄπλον του, μάλιγγερ.

Ρανὲτ Καπετὰν

ἽΟ πληγωμένος Καπετάνιος

1.

Βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ λέε,
ρανὲτ καπετὰν σὰμ σὲ σμέε

Ἄερας φουσᾷ, χιόνι λιώνει,
πληγωμένος καπετάνιος μόνος του γελᾷ,

2.

Ἐμ σὲ σμέε, ἔμ γκοῦ βόρο:
Ἐ Τεγκνάιτε νασρετ μού νιρουζίνι

Καὶ γελᾷ καὶ τοὺς ὀμιλεῖ:
Ἐ Τραβᾷτε μπροστά, σύντροφοί μου».

3.

Ἄλῃ Πασᾷ πού πάτ σὲ πῆς
Γκιαζὶ Μπέη κάφε σὲ πῆε

ἽΟ Ἄλῃ Πασᾶς εἰς τὸν δρόμο πολεμᾷ
ἽΟ δὲ Γκιαζὶμ Μπέης καφὲ πίνει

4.

Ἐμ σὲ πῆε, ἔμ γκοῦ βόρο:
Νῆμ σὲ πλασέιτε ἵ νὰ νάζαι
σὲ γκαζέιτε μού Τούρκοι.

Καὶ πίνει καὶ ὀμιλεῖ:
μὴ φοβεῖσθε καὶ μὴ πίσω
γυρνᾷτε (ὀπιθοχωρεῖτε) Τούρκοι μου.

5.

βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ τόπε
Τούρκοι ἢ Μπουλκάροι
σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε

Ἄερας φουσᾷ, χιόνι λιώνει
Τούρκοι καὶ Βούλγαροι
κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια.

6.

Σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε
οὐτ νάσιοι μουμτσέτα
Γκάρτσοι Γιουνάτσοι.

Κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια
ἀπὸ δικὰ μας παιδιὰ
Ἑλληνικὰ παλληκάρια.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω ἔξοματος ἀναφέρεται εἰς μάχην τινὰ τῶν Σλαυοφόνων, ἀναγομένην εἰς τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅτε φαίνεται νὰ ὑπῆρχον δοσοληψίαι κλεφτῶν - ἀρματωλῶν Σλαυοφόνων Μακεδόνων μὲ τὸν Ἄλῃ Πασᾷ τῆς Ἠπείρου. Ἄν δὲ πρὸς τὸ τέλος μνημονεύονται καὶ Βούλγαροι συμφορευόμενοι μετὰ Τούρκων, θὰ πρόκειται περὶ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα συγχρονισμοῦ τοῦ ἔξοματος ὑπὸ Σλαυοφόνων, οἵτινες ἢ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα ἐγνώριζον περὶ τῆς κατὰ τὸ 1821 ἱστορίας τῶν πατέρων των, (ἐξ ὧν καὶ θὰ εἶχον παραλάβει τὸ ἔξομα), συγχρονίζοντες τοῦτο καὶ μὲ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς των (1903).

Ἔσσημα περὶ τοῦ Χρήστου Καραπάνου

(*Ὀπλαρχηγοῦ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἄγωνα)

1.

Χρήστου Καραπάνου
οὐ Νιμίρ Κατία
σοῦ γκονλέμι τεία
σέϊσι μομιτσέια

Ὁ Χρήστος Καραπάνος
μέσα στὸ Δεμίρ Καπού (εἶναι)
μὲ μεγάλο σῶμα (ἀνταρτῶν)
μὲ ἐξήγνια παλληκάρια

2.

Ἐ βρε Μπουγκάροι
σλανϊάντοκοι γκονμνάροι
νέμιτε μοῦιτρα
ζὰ Μακετόνια

Ἐ βρε Βουλγάροι
σεῖς ἐκ τῶν Σλαύων βρωμεροί
δὲν ἔχετε μοῦιτρα (πρόσωπον)
γὰ τὴν Μακεδονία (δὲς)

3.

Νιλιμ ἔ ζιφ
Χρήστου Καραπάνου
νά βας βιέ πρόβρου
νιουσιμάν

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἐν ζωῇ
Ὁ Χρήστος Καραπάνος
σὲ σὰς εἶναι πρώτος
ἐχθρός,

4.

Νὲ κι οὐστάβε
ἰνέν οὐτ βας
οὐ Γκάρτσκα
Μακετόνια

Δὲν θ' ἀφήση
οὐδ' ἓνα ἀπὸ σὰς
μέσα σὴν Ἑλληνικῇ
τὴν Μακεδονία (δὲς).

Τὸ ἔσσημα τοῦτο ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἀείμνηστον Χρήστον Καραπάνου, γνωστὸν εἰς τοὺς Ἑδεσσαίους ὡς Στρατηγόν, ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἄγωνα εἰς τὴν Ἀλωπιάν καὶ τὴν Σερβοκρατουμένην Μακεδονίαν, εὐρισκόμενον εἰς τοποθεσίαν καλουμένην Διμίρ - Κατία. Πρόκειται περὶ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, ὡς ὀνομάζοντο ἐπὶ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, (στενῶν δηλ. ἐπὶ τοῦ Ἀξινοῦ ποταμοῦ, κειμένον ἐπὶ Μακεδονικοῦ Σερβοκρατουμένου σήμερον ἐδάφους).

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Καπετὰν Σταφίδα

(*Ἀδόμενον εἰς Καρυδιάν Ἑδέσσης καὶ περιούχην Ἑδέσσης)

1.

Μορέ κὰ οἱ Ἰομπράλ Ἀσάν Ἄγκα
κὰ οἱ Ἰομπράλ μάλτσε τάιφα
μάλτσε τάιφα τριῖσει νιούση.

Μορέ σὰν συγκέντρωσον ὁ Ἀσάν ἀγάς,
σὰν συγκέντρωσε μιὰ μικρὴ παρῆα,
μικρὴ παρῆα ἀπὸ τριάντα ψυχῆς.

2.

Ὁχ! κάμου ὄντια Πάσια Τσαῖρ

Ὁχ! καθὼς πᾶνε στὸ Πασιᾶ Τσαῖρ (λει-
βάδι),

Πάσια Τσαῖρ νὰ τζαντέτο
νὰ τζαντέτο βάρτ τζαντέτο

στὸ Πασιᾶ τσαῖρ, στὸ δημόσιο δρόμο,
στὸ δημόσιο, ἐπάνω στὸ δημόσιο.

3.

Μόρε κάμου κλάβαι νιβέ τρι ποσί
κι πομίνε Τζεφὲρ Τσιαούς
Τζεφὲρ Τσιαούς μλάντι Κώτσιου

Μορὲ καθὼς βάζουν δυό-τρεις ἐνέδρες
θά περάση ὁ Τζεφὲρ λοχίας,
ὁ Τζεφὲρ λοχίας, ὁ νεαρὸς Κώτσιος (Στα-
φίδας)

4.

"Οχ! μλάντι Κώτσιου, Παπαλαζάροτ,
κούσι Μήτρε ἰ Καραγιάννη,
Καραγιάννη ἰ Ρίστου Βυρόζη.

"Οχ! ὁ νεαρὸς Κώτσιος, ὁ Παπαλαζάροτ
ὁ κοντὸς Δημητρός καὶ ὁ Καραγιάννης
ὁ Καραγιάννης καὶ ὁ Χρῆστος Βυρόζης

5.

"Οχ! κὰ μοῦ ἰσβικνάλ Ἰσάν Ἰγκα:
«Σλοῦσιαῖ, σλοῦσιαῖ Τζεφὲρ Τσιαούς
ντὰ γκὸν ντάβας μλάντι Κώτσιου.

"Οχ! καθὼς ξεφώνησε ὁ Ἰσάν ἀγάς
«Ἄκου, ἄκου Τζεφὲρ λοχία,
νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρὸ Κώτσιο.

6.

"Οχ! ντὰ γκὸν ντάβας μλάντι Κώτσιου
μλάντι Κώτσιου ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστου Βυρόζη

"Οχ! νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρὸ Κώτσιο
τὸν νεαρὸ Κώτσιο, καὶ τὸν κοντὸ Δημήτηρ
τὸν Καραγιάννη καὶ τὸν Χρῆστο Βυρόζη.

7.

"Οχ! γκλάβα ὄντε πὸν ντὰβαμ
ἰ μλάντι Κώτσιου ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστου Βυρόζη

"Οχ! τὸ κεφάλι μου χάνω, παπᾶν δὲν
[παραδίδω
οὔτε τὸν νεαρὸ Κώτσιο, οὔτε τὸ κοντὸ
[Δημήτηρ
οὔτε τὸν Καραγιάννη, οὔτε τὸν Χρῆστο
[Βυρόζη

8.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Τζεφὲρ Τσιαούς
τσέκαῖ, τσέκαῖ μόντα πούσκα
μάλιγχερα μπουκλάροτκα πράβα.

Στάσου, στάσου Τζεφὲρ λοχία
περίμενε περίμενε τὸ δικό μου ὄπλο
μάλιγχερ, βουλγαρικὴν εἰστοχίαν (ποῦ ἔχει)

9.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Ἰσάν Ἰγκα
μόντα πούσκα μάλιξερ, πούσκα
τσάρτοκα πράβα στρῆμπρὲν κουρσιούμ.

Περίμενε, περίμενε Ἰσάν ἀγά
τὸ δικό μου ὄπλο, μόνιξερ ὄπλο
βασικὴν εἰστοχίαν (ποῦ ἔχει), ἀσημένιο
[βόλι.

Νεαρὸς Κώτσιος εἶναι ὁ Καπετὰν Σταφίδας ἐκ Καρυδιᾶς Ἐδέσεως, ὅστις ἔδρασε κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἄγωνα. Ὁσάκις καθήρχετο εἰς Ἐδεσσαν ἐξήτει τὴν ἐπικουρίαν Τοῦρκου στρατιωτικοῦ ὡς συνοδοῦ διὰ τὰ προφυλάσσειν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομιτατζήδων. Ἐν προκειμένῳ ὁ Σταφίδας μὲ τινὰς Καρυδιώτας νέους μεταβαίνει εἰς Ἐδεσσαν καὶ τὸν συνοδεύει ὁ Τοῦρκος λοχίας Τζεφὲρ. Ἐνέπεσαν ὁμως εἰς ἐνέδραν κομιτατζήδων, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ φιλοβούλγαρος Τοῦρκος Ἰσάν Ἰγκᾶς συμμετεῖχε. Μάχης γενομένης ἐφονεύθη ὁ Τζεφὲρ (ὁ λοχίας), ἀφοῦ προηγουμένως ἐφόνευσε δύο κομιτατζήδες. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τοῦ Σταφίδα διεσώθησαν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀπληθάντισεν ὡς ἀνωτέρω ἡ λαϊκὴ μοῦσα.

Ὁ Καπετὰν Κώστας Σταφίδας ἐγεννήθη τὸ 1860 εἰς Καρυδιὰν Ἐδέσεως (Τέχοβον) καὶ ἀπεβίωσεν εἰς αὐτὴν τὸ 1905. Χαρακτηριστικῶς περὶ αὐτοῦ διασφ-

ζεται και τὸ γεγονός τῆς βιαίας ἐκβολῆς ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Καρδιάς τοῦ πρώτου Βουλγάρου ψάλτου (ἐξαρχικοῦ), ὅτε δηλαδὴ κραυγάζων ὁ Σταφίδας ἐντὸς τοῦ Ναοῦ «*Τούκα Ρισιὸς ὑπογραμὰ, βίισα πισάνου γκάρισου*» ἀπέπεμψε τὸν βουλγαριστι ψάλοντα τοῦτον ψάλτην.

Ὁ Σταφίδας ἠγγόνει τὴν ἑλληνικὴν, ὁμιλῶν τὸ τοπικὸν σλαουοφανές γλωσσικὸν ἰδίωμα.

Ἄσμα τοῦ γάμου. Τὸ παράπονο τῆς νύφης
(Ἀδόμενον τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου)

Λέλε Ἰάννο μαλιόνκς
νιέ Ἰωάννο νιέ ι! ι! ι!
Ἔντας ντόντομ
βάστο σέλο
νιέ Ἰάννο νιέ!...
Βάστο σέλο βάστα κουϊκία
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τέμπε νιόμα νιέ τὲ νάνιοχ
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τελ τὲ νάνιοχ σιρὲτ σέλοτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Σιρὲτ σέλοτο νὰ ὄροτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Ὅρο ἠγκρις τάντισε βόντιες
πέουσι γκόντιες
νιέ Ἰάννο νιέ.

Κούκας, κούκας σήνα κουκουβίτσα
νιέ μὴ μπήλα σήνα κουκουβίτσα
τοῦκ μὴ μπήλα Ἰάνκα Συρουντίνα
Ἄμοση ράμνοι νιέβρια μέτε
σφότα λὲ μάρκα κόλνι
Ἄμοση οὔτ γκόσπουι νιὰ γκού νάνιτης
μίλα λὲ μάρκο
τὸ μὲν σιὸ μὲ νιάντης
ζὰ μήμιτσε ἀραμίντισε
Ἄμοση σέκουη νιέτηνα
νὴς λάντινιτε μιάνοι
ἄη νὰ νόηκια νὴς λούιτε πατίστσα
Ἄμοση ἔντα φάστρα ράνου λὲ μάρκου
ἔγκου κὰκ σὺ ἦριτε
σοὺς μπάρτζα τὰ μον κόινα
Ἄμοση σοὺς πρέντινιτε ντέζα
καλντιζοματσα οὔτκοπούβα
σοὺς ζιάντινιτε ζακουπούβα

Ὦχ! Ἰωάννα μικρούλα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Μιὰ φορὰ ἤλθα
σιὸ δικό σας χωριό
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ δικό σας χωριό, σιὸ δικό σας σπιτι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσοῖνα σπιτι δὲν σὲ βρῆκα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσοῖνα σὲ βρῆκα σιὸ μεσοχωρι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ μεσοχωρι, σιὸν χωρὸ
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Χορὸ χορεύεις, χορὸ σέρενις
τραγούδια ταιριάζεις
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...

Φωνάζει. φωνάζει γαλάζια κουκουβάγια
δὲν μοῦ ἦταν γαλάζια κουκουβάγια
παρὰ μοῦ ἦταν Ἰωάννα Συρουντίνα
Μορὲ ἴσιες αἰλὲς σκουπίζει
τὴν ἰδικὴ τῆς μάνα βλασημῆ
Μορὲ ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ τὸ βρῆς
ἀγαπητὴ μου μάνα
σὺ ξιμένα ποῦ μὲ ἔδωσες
σὲ γαμβρὸ λησιτῆ
Μορὲ κάθε μέρα
σιὰ δροσερὰ ἐστιατόρια
καὶ τὴν νύκτα σιὸς κακοὺς δρομούς
Μορὲ ἔλα πρῶτ χαράματα καλὲ μάνα
νάνος πὼς ἔρχεται
μὲ τὸ γοργό του ἄλογο
Μορὲ μὲ τὰ προσοθινὰ πόδια
τὰ καλντιζοματσα ξεθάβει
μὲ τὰ πσιονὰ ξαναθάβει

"Εμ μὴ βῆκα, ἔμ νὰ πόρτατα μὴ τροπά
 Σφάλισε ντοῦρ στολόου
 ντὰ βήντης οἰο πισκές τῆ νόσασμ
 οὐ νάσιτε ντισαῖγκοι
 "Αμορη κὰ κῆ βήνταμ στο ντὰ βήνταμ;
 ἔντα ντένα ράκα
 νὰ ράκατα εἴμασε
 πράσιντος μυρουλῆτσε
 ἴμητου νὰ μοῖτου μίλνου μπράτσε

καὶ μὲ φωνάζει καὶ στὴν πόρτα μου κτυπᾷ
 κατέβα ὡς κάτω
 νὰ ἰδῆς τί δῶρο σοῦ φέρνω
 στο δικό μας στο δισάκι.
 Μορὲ σὺν θὰ ἰδῶ, τί νὰ ἰδῶ;
 ἔνα δεξὶ χέρι
 στο χέρι εἶχε
 δακτυλιδάκι μὲ διαμαντόπετρα
 τὸ ὄνομα τοῦ δικοῦ μου ἀγαπημένου ἀ-
 [δελφούλη

Προφανῶς ἡ ἔμπνευσις τοῦ τραγουδιοῦτοῦ ὀφείλεται εἰς βίαιον γεγονόςος συνοικεσίου, ἀκούσης τῆς νύμφης Ἰωάννας Σαρουντινας καὶ παραπονουμένης, διότι ἡ μήτηρ τῆς τὴν ὑπανδρεύει μὲ ληστήν καὶ μάλιστα φρονεῖ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Τὸ ἔσμα ᾄδεται καὶ σήμερον εἰς τὸ χωρίον Νησίον - Ἐδέσσης (τέως Νήσια). Μᾶς τὸ ἔφερε ἡ νηπιαγωγὸς Νησίου κ. Γιάντση Ἐλευθερία τὴν 30-10-1959.

"Ερις νύμφης καὶ γυναικαδέλης

"Ἄδεται τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου τὸ ἀπόγευμα.

Κάσε σκαράλε
 σνάια ἢ ζόλβα
 σνάιτα μοῦ βέλε
 ἰάσαμ πό λίτονα
 Λέλε τζάναμ.

Ζόλβα μοῦ βέλε
 ἰάσαμ πό λίτονα
 "Αη κι ἰόνιμε
 νὰ τσίτσι "Αναστάς
 ὄν κι νὶ κάζε
 κότσε πό λίτονα.

Λέλε τζάναμ
 Ζόλβινότο λίτσσε
 σίεκα ροσίτσι
 σίεκα πουπάγκια
 σὲ λουλιτοῦβα
 σνάινο λίτσσε
 ρόσανα ροσίτσι
 νίεκα πουπάγκια
 σὲ λογκοροῦβα.

Πῶς μάλωσαν
 νύφη καὶ κουνιάδα
 ἢ νύφη τῆς λέγει
 ἐγὼ εἶμαι πὺ ὄμορρη
 "Ὦχ τζάναμ!

"Η κουνιάδα τῆς λέγει
 ἐγὼ εἶμαι πὺ ὄμορρη.
 "Αη θὰ πᾶμε
 στόν κουνιάδο "Αναστάση
 αὐτὸς θὰ μᾶς πῆ
 ποιὰ εἶναι πὺ ὄμορρη.

Τῆς κουνιάδας τὸ μάγουλο
 γιμὴ ὄροσοῦλα
 ὄπου πέφτει
 ὄλα τὰ ὄροσίτσι
 τῆς νύμφης τὸ μάγουλο
 ὄροσερὴ ὄροσοῦλα
 ὄπου πέφτει
 ὄλα τὰ καίει.

Ἐδῶ ἀναζῆ ὁ μῦθος τοῦ Πάριδος καὶ τῶν τριῶν Θεῶν ("Ηρας, Ἄθηνᾶς καὶ Ἄφροδίτης). Διαιτητὴς τῆς ἔριδος νύμφης καὶ κουνιάδας εἶναι ὁ Ἄναστάσης, ὁ ἀδελφὸς τῆς. Οὗτος πρὸ τοῦ διλήμματος τῆς κρίσεως μεταξύ νύμφης καὶ ἀδελφῆς του, ἔπαινει διπλωματικῶτα ἀμφοτέρας.

Τραγούδια διάφορα εδόμενα τὴν Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν
πρὸ τοῦ γάμου.

Τσοῦϊτε τσοῦϊτε μῶϊ ντρογκάοι
μένε μάϊκα Ιοτιράλα

οὐτ στρουνίτσιοι πριτοικουβάινε
οὐτ μιζήνα Ιζβαϊγκιάινε
τσοῦϊτζα κοῦϊκια
τσοῦϊτζα μάϊκα, τσοῦϊτζου τάκου.

Μπόσα μόμα ρέκα γκάζε
νὰ πρικόζε ντιορ νὰ κρῶϊουτ
νὰ νὰ μλέρα ντιυιλίνα
νὰ νὰ ράνα μπάριτζα κῶϊνα
μπάριτζα κῶϊνα ζέτουβα τα
νὰ μὴ ὄντο ζὰ ντυβέστα.

Ἰζβίρα βόντα στουντένα
ιὸ τᾶε γκόρα ζηλένα
ιὸ τᾶε βίσα πλανίνα
ιὸ πλανίνα ἦμα γκραντίνα
ιὸ γκραντίνα ἦμα μπὲλ τοιαντιο
ιὸ τοιαντιοτὶ ἦμα νιβὲ λουντιο
Μάϊκα ἡ κέρκα σὲ λάφια
πούτσιμε μάλε νὰ βήνταμ
σὸ τοιούντιου βέρβε πὸν Ντρούμουτ

Ἄκουσε νάσοι, νάσοι σε
ἢ ἄκουσε τοιούτζοι τοιούτζοι σε
Τσέκαμε μάϊκο γκοντίνα.

Ἰσπαντάχ μάμου ντὰ σὲ ρασέιαμ
νῆς τία βόντιο μάμου οτουντέοι
νῆς τία τρέβο μάμου ζηλέοι
νῆς τία σένκοι ντυμπέλοι
τᾶμ σὸ νᾶϊντιοκ μιλα μᾶμο
μόη λιμπε σούς ντρούγκα
λιούμπα μάμου σὲ λιούμπε
Πραστέϊνα μάμου σμινουβᾶια
λουμπόφσκοι ντουῖμοι μάμου σμινουβᾶια
Ἡ νὰ μὲν τέσοκου μάμου μὴ πάντε
ἢ λιούτου μάμου πρικαλνᾶχ
Ντέβιτ γκοντίνοι ντὰ λέζε
σοῦ ολάμκα μάμου ντὰ σὲ ποτιήρα
κούμαρ κῶϊντις μάμου ντὰ βιάβα
νὰ ντέοιτε μάμου μῶρη ντὰ οἰζνιράβε
ἢ πᾶκ σούς μένκα ντὰ σὲ κυρντόσα.

Ἄκουστε ἄκουστε δικές μου φιλενάδες
ἐμένα ἢ μάνα μου μὲ ἔδιωξε ἀπὸ προξε-
[νιτάδες
νὰ καλωσορίζη ἀπὸ μεζέδες
νὰ βγάζη
ξένο σπῆτι
ξένη μάνα, ξένο πατέρα (ἐνοεῖται θὰ ἔχω
[εἰς τὸ μέλλον])

Ευπόλυτη κοπέλλα ποτάμι περνᾶει
νὰ παρῶση ὡς τὴν ἄκρη
νὰ μαζένηη χόρτο
νὰ ταῖση γοργὸ ἄλογο
τοῦ γαμβροῦ νὰ πάη
γὰ τὴν νύφη.

Ἀναβλύζει νερὸ κρῶο
καὶ σὲ κείνο τὸ βουνὸ τὸ πράοιο
καὶ σὲ κείνο τὸ ψηλὸ ὄρος
καὶ σὸ ὄρος ἔχει κῆπο
καὶ σὶὸν κῆπο ἔχει ἄσπρο ἀντιοκνηο
καὶ σὸ ἀντιοκνηο εἶναι δυὸ τελλοῖο (νέοι)
Μάνα καὶ κόρη μιλοῦσαν
σιεῖτε με μάνα νὰ ἰδῶ
τί πολλοὶ περνᾶνε ἀπὸ τὸ Ντροῦμ (το-
[ποθεσία

Ἄν εἶναι δικοὶ μας, δικοὶ μας εἶναι
κι ἂν εἶναι ἔνοι, ἔνοι εἶναι
περίμενέ με μάνα χρόνο.

Βγήκα μάνα νὰ κάνω μὰ βόλτα
σὲ κείνα τὰ νερά μάνα τὰ κρῶα
σὲ κείνα τὰ χόρτα μάνα τὰ πράοια
σὲ κείνες τὲς οικίε τὲς χονδρές
ἐκεῖ βόηκα ἀγαπητῆ μου μάνα
τὸν δικὸ μου ἀγαπητικὸ μὲ ἄλλην
ἀγαπάει μάνα ἀγαπιεῖται
δακτυλῖδια μάνα ἀλλάζανε
ἐρωτικὲς κουβέντες ἀλλάζανε.
Καὶ ἐμένα βαρὺ μοῦ ἦλθε μάνα
καὶ ἄσχημα μάνα βλασφήμισα.
Ἐννέα χρόνια νὰ πλαγιᾶζη
μὲ ἄχυρο νὰ σιηρίζεται
κουνοῦπι γὰ ἀλογάκι νὰ καθαλικεῖνη.
Στὰ δέκα μάνα μου καλὲ νὰ θεραπευθῆ
καὶ πάλι μὲ ἐμένα νὰ χαρῆ.»

Τραγοῦδια φθόμενα εἰς τὴν περιοχὴν Ἑδέσσης

Νέντο

Ντόμπρο οὔτρο ἄμαρι λίτσινα Νέντο
Ντάλ τν Μπόκ ντόμπρο μπρέ γιαμπα-
[τζίτσε, ὦπ! ὦπ!

2.

Στό σει τόουκο Νέντο μώρι πόνε ράνιλα
πόνε ράνιλα Νέντο ζὰ βόνιτσια; ὦ! ὦπ!

3.

Ντάλι τοίωμα νέμα Νέντο βόφ σέλοφο
βόφ σέλοφο Νέντο, κράϊ σέλοτομ, ὦπ! ὦπ!

4.

Εἶμα λοῦντο, εἶμα μλάντου καὶ ντὰ νέμα
ἀλλὰ σὰ γιὰ Τούρτσισι πομάρασι, ὦπ! ὦπ!
σοὺς ντένισκα κράφ ἃ ὀμάρασι.

Ἄμὰν Μπέγκουτ

Ἄμὰν πρικουκάλε τέγκι πούσκι
Ἄμὰν σὲ οὔντριλου ἱ σὶν Μπέγκουτ
Ἄμὰν λέβα στράνα ντέονοτου ράμου σίρ-
[τσιτο
Κόγκα βιγηνάλ τοικνάλ ἱ σὶν Μπέγκουτ

Ἄμὰν Ἀντάροι! μὸϊ νιουομάνι
ντέκα κὶ οὔσάβαμ μόντο πούσκο τσιφλίκι;

2.

Ἄμὰν ντέκα κὶ οὔσάβαμ μόντο πούσκο
[κουνάκ
σοῦ νιβανάισι οὔντάι;
Ἄμὰν ντέκα κὶ οὔσάβαμ μόντα μλάντα
[ζένα;
μόντα νιρόμπνι ντέτσια,
οἰράτσι νὰ πάντου ἰσοφρλένι;

Κυριακούλα

Καλὴ μέρα ἄμαρι ὁμορφη Κυριακούλα (δὶς)
Ἄς σοῦ δώση ὁ Θεὸς καλὸ μπρέ ζένε,
ὦπ! ὦπ!

Γιατὶ εἶσαι τόσο Κυριακούλα ὀρθρινὴ
[(πρωτὴ σηκωμένη)],
ὀρθρινὴ Κυριακούλα γιὰ νεράκι;

Μήπως βρύση δὲν ἔχει Κυριακούλα μέσα
[στό χωριό,
μέσα στό χωριὸ Κυριακούλα, σὴν ἄκρη
[τοῦ χωριοῦ.

Ἄμὰν ζωηρέ, ἔχει νεαρέ, πὼς νὰ μὴν ἔχη,
ἀλλὰ οἱ Τούρτσισι τὴν ἀνήσανε (λερώσανε),
μὲ παιδικὸ αἷμα τὴν λερώσανε.

Ἄμὰν Μπέτης

Ἄμὰν ἔσκασαν ψιλὰ ὄπλα (πολεμικά)
Ἄμὰν κινιπήθηκε καὶ ὁ γυιὸς τοῦ Μπέτη
Ἄμὰν σὴν ἀριστερὴ πλευρά, στό δεξι
[ὄμο (τὸ βόλι)
Ἄμὰν φώναζε τοίριζε καὶ ὁ γυιὸς ἀπ'
[τὴν καρδιὰ τοῦ Μπέτη
Ἄμὰν Ἀντάραι, δικοὶ μου ἔχθροί,
ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔρημο
[τσιφλίκι;

Ἄμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔ-
[ρημο παλάτι
μὲ τὰ δώδεκα δωμάτια;
Ἄμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὴν δική μου νεαρή
[σύζυγο;
τὰ δικά μου μικροῦτσικα παιδιὰ,
ὀρφανὰ σὶν ὁρόμο πεταγμένα;

Μάρκο, Μάρκο

1.

"Αίντε μπρὲ Μάρκο, Μάρκο
Μάρκο καπετάνιοε
νιὲ κι τὲ πύτιμε ἀμπρὲ Μάρκο.

"Αίντε μπρὲ Μάρκο, Μάρκο,
Μάρκο καπετάνιε,
ἐμεῖς θὰ σὲ ρωτήσωμε ἀμπρὲ Μάρκο.

2.

Πράβο νιὰ νι κάζειε
τὸ σιὸ πάλας Μάρκο
νὰ Τούρκοιοι σιουρόβι.

Σωσιὰ (μὲ εἰλικρίνεια) νὰ μᾶς πῆς
σὺ τί γινεῖσαι Μάρκο
σὲ τούρκικα μέρη.

3.

Γιάς σὶ ἄ πάλαμ μπρὲ Τούρκοιοι
μόμα Ἰμινία Τούρκοιοι
μόλιτα πρίβνα σεβνιά.

"Εγὼ γινεῖσαι, μπρὲ Τούρκοιοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία, Τούρκοιοι,
τὴν δική μου πρώτη ἀγάπη.

4.

Νέσιου κι τὸ ρέσιμε Μάρκο
νὲ κι σαναλιούτις ἀίντε μπρὲ Μάρκο
τὸ νιὰ σὰ ποιτούρτσιε.

Κάτι θὰ σοῦ ποῦμε Μάρκο,
δὲν θὰ θυμώσης, ἀίντε μπρὲ Μάρκο,
σὺ νὰ ἐκτουρκιοθήης.

5.

Νια κι τὸ κλάϊμε Μάρκο
νὰί μπᾶς Τούρκοιοι ἔμε
"Ἡλι Ἀλῆα μπρὲ Μάρκο ἦλι Μεμέτ.

"Εμεῖς θὰ σοῦ βάλωμε Μάρκο
δικό μας τούρκικο ὄνομα
ἦ Ἀλῆ, μπρὲ Μάρκο, ἦ Μεμέτ.

6.

Γιάς κι ἄ κράσταμ μπρὲ Τούρκοιοι
μόμα Ἰμινία
Γιάς κι μοῦ κλάνταμ μπρὲ Τούρκοιοι
νὰί μπᾶς γκαούρτοκοι ἔμε
ἦλι Μαρία γιὰ μπρέ, ἦλι Ἄννα.

"Εγὼ θὰ τὴν βαπτίσω, μπρὲ Τούρκοιοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία
ἐγὼ θὰ τῆς βάλω, μπρὲ Τούρκοιοι,
δικό μας ἑλληνικό ὄνομα
ἦ Μαρία, γιὰ μπρέ, ἦ Ἄννα.

Μπόϊου

Μπόϊου σὲ πρέβιοε γκόρα
βᾶ μπαλκάνου
ἔ οὐτᾶμ σὲ βρέσιε μιλάντιε Καπετᾶν
—Νὰ πάιουι γιάς σιρέσιαι μιλάντα χου-
[μπαβίτσια
ἔ ὄνα μοι βέλε τίχο μοι γχοβόρε
—Μιλάντιε καπετᾶν Μάρκο
σιὸ κι τὰ πίταμ γιάς πράβου κι μοι κάζιε
σιὸ κι τὰ πίταμ;

Πόλεμος

Πόλεμος ἄρχισε ἐπάνω
σιὰ δασόδη ὄρη
και ἀπ' ἐκεῖ γύρισε νεαρὸς καπετάνιοε
—Στὸ δρόμο ἐγὼ ἀντάμωσα νέα ὄμορ-
[φοῦλα
και αὐτὴ μοῦ λέει, λυπημένα μ' ἐρωτάει
—Νεαρὸ καπετάνιε Μάρκο
ὄ,τι θὰ σὲ ρωτήσω ἐγὼ ἀλήθεια θὰ μοῦ
[πῆς,
ὄ,τι θὰ σὲ ρωτήσω;

2.

— Πράβου κι τὴ κάζιαμ μλάντα
χουμπαβίτσα στὸ κι μὲ πύτας
— Τὴ ντάλι σὶ γκουβισιάλ ἔνι πρόστι
[βόϊνικ;

νά ἔμι του Στεφάν;

— Κάκ νὲ σὰμ γκουβισιάλ
μλάντα χουμπαβίτσα
μύϊτα ρότα μπέος
ἶ τὸ προὶ μὲν παινά.

— Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, νέα
ὀμορφούλα, ὅτι θὰ μὲ ρωτήσης.

— Σὺ μὴπως εἶδες ἓνα ἀπλό στρατιώτη

στὸ ὄνομα Στέφανος;

— Πῶς δὲν τὸν εἶδα,
νέα ὀμορφούλα,
στὸ δικό μου τάγμα ἦταν
καὶ ἐκεῖνος κοντά μου ἔπεσε.

3.

— Μλάτε Καπετάν Μάρκο
κάκβου νιά πράβαμ γιάς;
ἶ γιάς κάστε ἰόνταμ
βὰφ νέκουῖ μαναστήρ.

— Νεαρὲ καπετάνιε Μάρκο,
πῶς νὰ κάμω ἐγώ;
καὶ ἐγὼ θὰ πάω
μέσα σὲ κανένα μοναστήρι.

* Ἄσμα τῆς περιοχῆς Φλωρίνης. Ἀπὸ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Μπάμπο ἰ Ἀγά.

Γραῖα καὶ Ἀγάς.

Ζάοισο κὲ τὲ πύταμ μπάμπο
πράβο κὲ μοι κάζιε
νὲ κὲ μὲ ἰζλάζης.

Γιὰ ὅτι σὲ ρωτήσω, γιαιγά,
ἀλήθεια θὰ μοῦ πῆς,
νὰ μὴ μὲ ἐξαπατήσης.

2.

Πράβο κὲ τὴ κάζα ἄγα
νὲ κὲ τὲ ἰζλάζα.

Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, ἀγᾶ μου,
δὲν θὰ σὲ γελάσω.

3.

Κόη βοηβόννη μπέα
ονόστη νὰ βετσέρα
ἄλη νιέντο Κόλο μπέσιε
ἄλη νιέντο Κῶτισο.

Ποιοὶ βοεβόδαι ἦσαν (στὸ σπῆτι της)
ἀπόψε εἰς δεῖπνον
μὴπως ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο,
μὴπως ὁ γέρο-Κῶτισος; (ἀμφότεροι κομι-
[ταιζήδες])

4.

Νήτου νιέντο Κόλο μπέσιε
νήτου νιέντο Κῶτισο
Τούκου ονόστη μπέα ἄγα
γκρισκιτε ἀντάροι.

Οὔτε ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο
οὔτε ὁ γέρο-Κῶτισος,
ἀλλὰ ἀπόψε ἦσαν ἀγᾶ μου
οἱ Ἕλληνες ἀντάροιαι.

5.

γκρισκιτε ἀντάροι ἄγα
μάτισοι ζαιβορνίτσοι.

Οἱ Ἕλληνες ἀντάροιαι, ἀγᾶ μου, οἱ βασαι-
εἰς τὴν φυλακὴν. [νισμένοι]

6.

Γλάβαταρ μου μπέσιε ἄγα
Γκέωργκ Βολάνης.

* Ἀρχηγός των ἦτο, ἀγᾶ μου,
ὁ Γιῶργος Βολάνης.

7.

Κνήγα νασιάγια άγα
να Παύλο καπινάτ
Πούσοι νιά μου πούσοι
γκάρσοι μαλινχέροι.

Γράμμα έγραψαν, άγά μου,
στο Παύλο Καπετάνιο (Παύλο Ρακοβίτη),
δπλα να τους στείλη,
έλληρικά μαλινχέρια.

Ο όπλαρχηγός Γεώργιος Βολάνης με 30 άντάρτας κατώρθωσε να δραπετεύσει από τας φυλακάς Μοναστηρίου, όπου έκρατείτο, μέσω ύπονόμων (ώς ο Γιάννης Αγιάννης του Ουγκώ), αφού ή Έλληνική Όργάνωσις έξηγόρασε τους Τούρκους φρουρούς. Οί άνδρες ούτοι άνευ στολής και όπλοι κατέφυγαν εις γειτονικόν χωρίον του Μοναστηρίου, όπου διενυκτέρευσαν, έλουόθησαν, έξωπλίσθησαν και άνήλθον πάλιν εις τά όρη.

Τό άσμα άκριβώς αναφέρεται εις τό ως άνω περιστατικόν, όπου ό έπικεφαλής των τουρκικών περιπόλων έρευρών έπληροφορήθη την οικίαν, εις την όποιαν διενυκτέρευσαν και ήρώτησε παραπειστικώς την γραιάν ποιοι βοεβόδαι έδείπνησαν παρ' αύτη, αναφέρων γνωστά έν τη περιφερεία όνόματα Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Η «βάβω», θιγείσα έκ του ύπαινιγμού του άγά, άποκαλύπτει με έπαρσιν την άλήθειαν, ότι έφιλοξένησεν Έλληνας άντάρτας.

Τό γεγονός, ότι φυγάδες και καταζητούμενοι, ό Βολάνης και οί συμπολεμισταί του, έφιλοξενήθησαν επί ήμέρας έν όσφαλεία εις την χωρικήν οικίαν, έτυχον περιποίησων δαφυλών και άποκαλούνται υπό τής «βάβω» «βασανισμένοι τής φυλακής» και ούχι άλλως πως, χαρακτηρίζει τά έλληρικά αισθήματα της.

Άσμα του χοροϋ.

Μακεντόνια

Μακεδονοπούλα

1.

Έντο μάλκο μόνιτσε νάσοκλιε μοι όντισει
Τράμ τράμ τραλαλαλαμ
νάσοκλιε μοι όντισει.

Μιά μικρή κοπέλλα στο σχολειό έπήγαινε
τράμ τράμ...
στο σχολειό έπήγαινε.

2.

Νάσοκλιε μοι όντισει
οδ κνήγα ποτ μίσκα
τράμ τράμ τραλαλαλαμ
οδ γνήγα ποτ μίσκα.

Στό σχολειό έπήγαινε
με βιβλίον υπό μάλης
τράμ...
με βιβλίον υπό μάλης.

3.

Σό κνήγα ποτ μίσκα
οδ ντιβιτ να πόγιας
τράμ τράμ...
οδ ντιβιτ να πόγιας.

Με βιβλίον υπό μάλης
με κασσετίνα στο ζωνάρι της
τράμ...
με κασσετίνα στο ζωνάρι της.

4.

Σιό κνήγα μου βέλη
ντά σε όλομπόντ

Τό βιβλίον λέγει (γράφει)
να έλευθέρωθώ

τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὀλομπόντ.

5.

Ντὰ σὲ ὀλομπόντ
ζέλινα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλινα Μακεντόνια.

6.

Σέτε κραλεβίνη
πράβο μοῦ νιαντόα
τράμ τράμ...
πράβο μοῦ νιαντόα

7.

Πράβο μοῦ νιαντόα
νὰ σὲ ὀλομπόντη
τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὀλομπόντη.

8.

Ντὰ σὲ ὀλομπόντη
ζέλινα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλινα Μακεντόνια.

9.

Σάμο Ἀουστρία, πράβο νὲ μοῦ νιάντε
νὰ σὲ ὀλομπόντη ζέλινα Μακεντόνια.

τράμ τράμ ..
νὰ ἐλευθερωθῆ.

Νὰ ἐλευθερωθῆ
ἢ δύστηχη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Ἔοια τὰ βασίλεια (τὰ ἀνακτοβούλια)
δίκαιο τῆς δῶσαν (ἐνέκριναν)
τράμ τράμ...
δίκαιο τῆς δῶσαν.

Δίκαιο τῆς δῶσαν
νὰ ἐλευθερωθῆ
τράμ τράμ...
νὰ ἐλευθερωθῆ.

Νὰ ἐλευθερωθῆ
ἢ δύστηχη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Μόνον ἢ Αὐστρία δίκαιο δὲν τῆς δίνει
[[ἀρνεῖται]
νὰ ἐλευθερωθῆ ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, ἀδόμενον ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐстроουγγαρίας τοῦ Μέντερνιχ, ἀρνούμενων τὴν ἀπόδοσιν τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αὕτη ἔτρεφε ἴδια ὄνειρα διὰ τὸ καθεστῶς τῶν Βαλκανίων, οὔσα ἐνεργῶς παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ διη παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Βουλγαρίας. Πιθανῶς τὸ πτωχὸν ἔσμα νὰ θρηγῆ διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ἐθνομάρτυρος Ῥήγα Φεραίου, πιθανῶς διὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, πιθανῶς διὰ τὴν ἀντίδρασιν τῆς Αὐстроουγγαρίας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀσφαλῶς ὁμως ὁ ἐγγῶριος πληθυσμὸς διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος ψέγει τοὺς Αὐστριακοὺς, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζοντες ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὰ βουλγαρικὰ κομιτᾶτα, ἀντέδρων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἡ οὐσία τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος εὐρίσκειται εἰς τὸ τελευταῖον δίστιχον. Τὸ παράπονον τοῦ μακεδονικοῦ πληθυσμοῦ δὲν ὀλοκληροῦται βεβαίως, ἀλλὰ τοῦτο ἀσφαλῶς διὰ λόγους ἀσφαλείας προσωπικῆς, καθ' ὃ ἀδόμενον εἰς ἐχθρικὸν περιβάλλον Τούρκων καὶ Βουλγάρων κομιτατζήδων, φίλα φρονούντων πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς.

Ἄντίθετος ἐρμηνεία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῆ ποτὲ εἰς τὸ ἔσμα, γνωστῆς οὔσης τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΛΛΑΣ